

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR – 4101-10-05/2012

P/12/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław

T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50

lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/12/094 – Profilaktyka narkomanii w szkołach.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
<i>Kontroler</i>	Marian Karbarz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83116 z dnia 21 września 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Szkoła Podstawowa nr 11 im. F. Chopina w Jeleniej Górze, ul. S. Moniuszki 9, 58-506 Jelenia Góra (zwana dalej Szkołą). (dowód: akta kontroli str. 3)
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Eugeniusz Sroka, Dyrektor Szkoły. (dowód: akta kontroli str. 4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹, ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zakresie planowania oraz wdrażania działań w obszarze profilaktyki narkomanii w latach szkolnych 2010/2011 oraz 2011/2012.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia w szczególności opracowanie programów profilaktyki na poszczególne lata szkolne objęte kontrolą oraz realizacja poszczególnych działań szczegółowych przewidzianych w tych programach.

Działaniami z zakresu profilaktyki narkomanii objęto w roku szkolnym 2010/2011 uczniów wszystkich klas, a także ich nauczycieli i rodziców. W roku szkolnym 2011/2012 takimi działaniami objęto tylko uczniów klas VI.

Planowanie działań profilaktycznych oparto na wynikach diagnozy zachowań problemowych uczniów oraz ich przyczyn. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli udzielana była w Szkole na zasadach określonych w odpowiednich przepisach prawnych². NIK pozytywnie ocenia współpracę Szkoły z pracownikami właściwej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3 stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. Nr 11, poz. 114) oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w tej samej sprawie (Dz.U. Nr 228, poz. 1487).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

1.1 Szkolny Program Profilaktyki

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z przepisami załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. *w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*³, działalność edukacyjna szkoły jest określona m.in. przez program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Zgodnie z zapisami zawartymi w Statucie, Szkoła realizuje Szkolny Program Profilaktyki, dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców. Szkolny Program Profilaktyki uchwała Rada Pedagogiczna w porozumieniu z Radą Rodziców. Pomoc psychologiczna i pedagogiczna w Szkole jest organizowana w formie: zajęć dydaktyczno-wychowawczych i zajęć terapii pedagogicznej, oraz działalności świetlicy terapeutycznej.

(dowód: akta kontroli str. 6-7,12,19)

Organizowanie działań w zakresie profilaktyki wychowawczej oraz monitorowanie wykonania programu profilaktyki należało do zadań pedagogów szkolnych, na mocy zapisów w ich zakresach obowiązków.

(dowód: akta kontroli str. 76-78)

W okresie objętym kontrolą pedagodzy szkolni nie uczestniczyli w szkoleniu dotyczącym metod konstruowania programu profilaktyki. Dyrektor Szkoły Pan Eugeniusz Sroka wyjaśnił, że (cyt.) „*w tworzeniu Szkolnych Programów Profilaktyki biorą udział członkowie Rady Pedagogicznej (zespół powołany przez dyrektora szkoły). Odpowiedzialność za jego powstanie spoczywa na dyrektorsze szkoły. Pedagogzy szkolni odpowiedzialni za wdrażanie tych programów, uczestniczą w wielu szkoleniach z zakresu swoich kompetencji. Natomiast w latach 2010/2011 i 2011/2012 nie obejmowały one problemu narkotykowego.*”

(dowód: akta kontroli str. 92-95)

W okresie objętym kontrolą obowiązywał Program Profilaktyki Szkoły, odpowiednio na lata szkolne 2010/2011 i 2011/2012 (zwany dalej „PPS”), opracowywany przez pedagogów szkolnych z udziałem członków zespołu powołanego przez Dyrektora Szkoły. PPS na dany rok szkolny, po akceptacji Rady Rodziców, został uchwalony przez Radę Pedagogiczną, odpowiednio: w dniu 7 września 2010 r. na rok szkolny 2010/2011 i w dniu 12 września 2011 r. na rok szkolny 2011/2012.

(dowód: akta kontroli str. 25-28)

³ Dz.U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17.

Przy tworzeniu PPS zostały wykorzystane wyniki i diagnoza, zawarta w Raporcie z badania ewaluacyjnego bezpieczeństwa uczniów, przeprowadzonego w 2010 r. przez Zespół ds. Ewaluacji Wewnętrznej Szkoły. Diagnozę przeprowadzono w oparciu o następujące metody badawcze: ankietyzację (objęto uczniów, nauczycieli i rodziców), wywiady (objęto pozostałych pracowników szkoły), oględziny obiektu Szkoły, analizę i weryfikację dostępnej dokumentacji Szkoły. Podczas w/w badania rozpatrzono trzy obszary:

- aspekty techniczne obejmujące: stan techniczny budynku, miejsca zagrażające uczniom na terenie szkoły, rozwiązania organizacyjne związane z bezpieczeństwem uczniów w szkole;
- zachowania oraz wiedza i postawy obejmujące: znajomość i przestrzeganie zasad obowiązujących w szkole a mających wpływ na bezpieczeństwo uczniów, poczucie bezpieczeństwa u uczniów, potrzeby i oczekiwania uczniów i ich rodziców w zakresie bezpieczeństwa, zdarzenia i zachowania niebezpieczne na terenie szkoły, współpraca z rodzicami, stosunki interpersonalne w szkole;
- edukacja i nadzór obejmujące: zajęcia psychoedukacyjne, profilaktyczne dla uczniów, organizacja szkoleń w zakresie pierwszej pomocy przedmedycznej, monitorowanie pracy wychowawczej nauczycieli, pedagogów szkolnych, egzekwowanie obowiązujących w szkole przepisów, współpraca szkoły z innymi instytucjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa.

Wynikiem przeprowadzonych badań było zidentyfikowanie poziomu bezpieczeństwa uczniów – który określono jako wystarczający, oraz określenie zagrożeń i wyznaczenie kierunków działań mających na celu ich wyeliminowanie. Jako główne zagrożenia zidentyfikowano, między innymi: częste występowanie agresji słownej uczniów, konflikty koleżeńskie z użyciem przemocy, nieumiejętność radzenia sobie ze stresem, występowanie na terenie szkoły miejsc niebezpiecznych.

(dowód: akta kontroli str. 96-104)

Jak wyjaśnił Dyrektor Szkoły „Programy Profilaktyki na lata 2010/11 i 2011/12 zostały opracowane po rozpoznaniu potrzeb Szkoły. Problem uzależnienia od substancji psychoaktywnych jak dotychczas nie występuje w Szkole, nie było bowiem przypadków zgłoszonych przez żadnego ucznia, nauczyciela bądź rodzica tego typu zdarzeń. Wnikliwa obserwacja ze strony dyrekcji szkoły również nie potwierdziła zagrożeń narkomanią nie tylko w omawianych okresach, ale również i w przeszłości.”

(dowód: akta kontroli str. 92-95)

Realizowany w Szkole, w poszczególnych latach objętych badaniem, PPS miał na celu m. in. kształtowanie postaw zdrowego i bezpiecznego stylu życia bez potrzeby stosowania agresji i używek, kształtowanie umiejętności życiowych, jak również zapobieganie sytuacjom i zachowaniom problemowym w Szkole, promocję zdrowego stylu życia oraz zmniejszenie zasięgu zachowań ryzykownych. Zgodnie z zapisami zawartymi w PPS „(...) działania profilaktyczne skupiają się na tworzeniu przyjaznego klimatu w Szkole, który pozytywnie wpływa na zdrowie psychiczne i poczucie wartości”.

Cele działań profilaktycznych określonych w PPS były następujące:

- udzielanie pomocy i wspieranie prawidłowego rozwoju emocjonalnego i społecznego ucznia,

- przeciwdziałanie niedostosowaniu społecznemu, przemocy i zachowaniom agresywnym,
- podniesienie poziomu bezpieczeństwa uczniów,
- kultywowanie zdrowego stylu życia - radzenie sobie ze stresem i agresją, promocja zdrowia, prawidłowe żywienie i zdrowe nawyki,
- umiejętne działania w różnych sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych (radzenie sobie w sytuacjach trudnych),
- tworzenie pozytywnych więzi w relacjach międzyludzkich, kształtowanie odpowiedzialności za swoje czyny i zachowanie w stosunku do innych ludzi,
- wyrabianie umiejętności rozróżniania dobra i zła, ukazanie wartości płynących z koleżeństwa i przyjaźni (wskazanie pożądanych wzorców zachowań),
- zwiększanie świadomości społecznej o zagrożeniach patologiami oraz możliwościach uzyskania pomocy,
- pomoc rodzicom w zdobywaniu wiedzy i praktycznych umiejętności wychowawczych (pedagogizacja rodziców).

(dowód: akta kontroli str. 34-36, 47-49)

Do realizacji poszczególnych celów zawartych w PPS przewidziano, w harmonogramie działań na dany rok szkolny, konkretne zadania, formy i sposoby ich realizacji, określono realizatorów odpowiedzialnych oraz termin i okres realizacji.

(dowód: akta kontroli str. 37- 46, 50- 60)

Realizacja celów zawartych w PPS była także przewidziana w Planach pracy pedagogów szkolnych, w szczególności w zadaniu „podejmowanie działań profilaktyczno-wychowawczych wynikających z PPS.”

(dowód: akta kontroli str. 105-116)

W PPS, na poszczególne lata szkolne objęte badaniem, w harmonogramie działań zostały zaplanowane do realizacji zadania, zawierające elementy profilaktyki narkomanii, i tak:

- na rok szkolny 2010/2011 zaplanowano:
 - w działaniu „bezpieczeństwo w szkole”, realizację zadania „zagrożenia dla dzieci związane z powszechnym dostępem do substancji o działaniu psychoaktywnym (dopalacze)”, poprzez: udział pedagogów szkolnych w konferencji na temat „Narkotyki, dopalacze i inne „legalne” substancje psychoaktywne w mojej klasie”, apele dla uczniów, rodziców i nauczycieli dotyczące „dopalaczy”, przekazanie informacji dotyczących dopalaczy wychowawcom klas celem zapoznania uczniów,
 - w działaniu „współpraca z rodziną”, realizację zadania „pomoc rodzinie w sprawach wychowawczych i społecznych” poprzez: wskazywanie możliwości uzyskania pomocy w sytuacjach dysfunkcyjności środowiska rodzinnego (alkoholizm, narkomania, przemoc, przestępczość), informowanie rodziców o rodzajach i formach pomocy proponowanej przez instytucje wspierające Szkołę,

- w działaniu „przeciwdziałanie przemocy i zachowaniom agresywnym”, realizację zadania „zapobieganie zachowaniom nieakceptowanym społecznie, agresywnym i dewastującym otoczenie” poprzez: spotkania z policjantem informujące o skutkach przestępczości nieletnich, monitoring nieformalnych miejsc spotkań uczniów (toalety, wyjścia ewakuacyjne, szatnie) - kontrola zachowań.

(dowód: akta kontroli str. 37- 46)

- na rok szkolny 2011/2012 zaplanowano:

- w działaniu „przeciwdziałanie przemocy i zachowaniom agresywnym”, realizację zadania „zapobieganie zachowaniom nieakceptowanym społecznie, agresywnym i dewastującym otoczenie” poprzez: spotkania z policjantem informujące o skutkach przestępczości nieletnich, monitoring nieformalnych miejsc spotkań uczniów, natomiast realizację zadania „konsekwentne, systematyczne i szybkie reagowanie na każdy przejaw agresji i przemocy” - poprzez: obserwowanie zachowań uczniów, wyciąganie konsekwencji w przypadku aktów przemocy, powiadamianie rodziców, policji, kuratorów sądowych o zdarzeniach na terenie Szkoły wykazujących znamiona czynów karalnych,

- w działaniu „współpraca z rodziną”, realizację zadania „pomoc rodzinie w sprawach wychowawczych i społecznych” poprzez: wskazywanie możliwości uzyskania pomocy w sytuacjach dysfunkcyjności środowiska rodzinnego, a realizację zadania „ochrona praw dziecka w sytuacjach niewydolności rodziny” poprzez terapię pedagogiczną i zajęcia wyrównawcze oraz kierowanie uczniów na badania do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, zachęcanie rodziców do korzystania z badań w tej Poradni.

(dowód: akta kontroli str. 50-60)

Przy opracowywaniu PPS, na lata objęte kontrolą, nie korzystano z ofert działań profilaktycznych przedkładanych przez organizacje pozarządowe ani z programów profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności⁴.

Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora Szkoły „(...) W tworzeniu poszczególnych PPS biorą udział członkowie Rady Pedagogicznej (zespół powołany przez dyrektora szkoły), odpowiedzialnym za powstanie programu jest dyrektor szkoły”.

(dowód: akta kontroli str. 94)

Działania z zakresu profilaktyki narkomanii były umieszczone w szerszym kontekście profilaktyki uzależnień i wzmacniania postaw pożądanych, które dotyczyły m.in. przeciwdziałania alkoholizmowi i uzależnieniu od tytoniu, radzenia sobie z agresją, tolerancji dla odmienności i wzmacniania postaw asertywnych. W PPS zakładano działania z poziomu profilaktyki uniwersalnej, których odbiorcami byli uczniowie wszystkich klas, a także nauczyciele oraz rodzice.

Jak wyjaśnił Dyrektor Szkoły „(...) W planowaniu zadań profilaktycznych w szerokim tego słowa znaczeniu (alkoholizm, nikotynizm, narkomania) współpracujemy na

⁴ Np. zamieszczonych w Banku Programów Profilaktycznych Ośrodka Rozwoju Edukacji, rekomendowanych przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, zamieszczonych w bazie Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA).

bieżący z Publiczną Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Policją i Strażą Miejską”.

(dowód: akta kontroli str. 92-95)

W postanowieniach końcowych PPS zapisano, że Program ma charakter otwarty. Poddawany będzie ustawicznej ewaluacji i weryfikowany według potrzeb. Całościowa ewaluacja Programu nastąpi pod koniec roku szkolnego w ramach planowej ewaluacji w Szkole. Wyniki ewaluacji oraz uwagi dotyczące działań profilaktycznych zostaną uwzględnione w programie profilaktyki na kolejny rok szkolny.

(dowód: akta kontroli str. 36, 49)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Stwierdzono, że PPS (na poszczególne lata objęte kontrolą) nie zawierały opracowanych mierzalnych wskaźników realizacji celów oraz efektów realizacji zadań, co uniemożliwiło dokonanie obiektywnej weryfikacji tego czy cele oraz efekty zostały osiągnięte, a także oceny skuteczności realizacji danego PPS, jak i ujętych w nim poszczególnych działań.

1.2 Plany doskonalenia nauczycieli

Na lata szkolne objęte kontrolą przygotowano Plany Doskonalenia Nauczycieli (zwane dalej „PDN 2010/2011” oraz „PDN 2011/2012”). Zaplanowane formy doskonalenia kadry pedagogicznej obejmowały: studia podyplomowe i uzupełniające, kursy kwalifikacyjne i doskonalące, szkolenia, warsztaty, konferencje.

W PDN 2010/2011 przewidziano szkolenie-konferencję „Narkotyki, dopalacze i inne „legalne” substancje psychoaktywne w mojej klasie”, ponadto przewidziano m.in. udział trzech nauczycieli w kursie kwalifikacyjnym z zakresu terapii pedagogicznej.

(dowód: akta kontroli str.80-82, 84-85)

W PDN 2011/2012, między innymi, przewidziano udział trzech nauczycieli w kursie kwalifikacyjnym z zakresu terapii pedagogicznej, nie zaplanowano działań w obszarze profilaktyki narkomanii i nie przewidziano udziału pedagogów szkolnych i nauczycieli w szkoleniach z tego zakresu.

(dowód: akta kontroli str.86-91)

Jak wyjaśnił Dyrektor Szkoły „*Plany szkoleń nauczycieli na poszczególne lata szkolne powstają w oparciu o faktyczne potrzeby Szkoły, są związane z programem rozwoju Szkoły. Tematyka profilaktyki obejmuje rozpoznane problemy Szkoły (praca z dzieckiem z ADHD i innymi zaburzeniami zachowania). Zagadnień dotyczących profilaktyki uzależnień od narkotyków nie przewidziano z powodu braku takich potrzeb.*”

(dowód: akta kontroli str. 94-95)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalno-
ści

Izba nie podziela przedłożonej przez Dyrektora Szkoły argumentacji stwierdzającej, iż powodem niezaplanowania szkoleń nauczycieli z zakresu profilaktyki narkomanii był brak rozpoznanych problemów w tym zakresie. Profilaktyka powinna obejmować również działania skierowane do uczniów, którzy nie wykazują zachowań ryzykownych, w celu ukształtowania pożądanych postaw na kolejne etapy edukacyjne, a w związku z tym nauczyciele, realizujący działania profilaktyczne, winni być sukcesywnie i profesjonalnie szkoleni w tym zakresie.

1.3 Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń

Opis stanu
faktycznego

Strategia działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, o której mowa w § 10 rozporządzenia w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, nie została w Szkole opracowana. Statut Szkoły nie przewidywał utworzenia w/w strategii. Dyrektor Szkoły Pan Eugeniusz Sroka wyjaśnił, że „z uwagi na fakt braku występowania dzieci zagrożonych uzależnieniem Szkoła nie posiada takiego dokumentu”.

(dowód: akta kontroli str. 94-95)

W Szkole opracowano poszczególne elementy strategii, wymienione we wskazanym przepisie, w formie dokumentu „Procedury postępowania w sytuacjach trudnych”. Określone zostały cele w/w dokumentu jako: usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych Szkoły w sytuacjach trudnych, zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych poprzez wskazanie działań profilaktycznych, ujednolicenie oddziaływań wychowawczych wobec uczniów szkoły, wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym ucznia.

W okresie objętym kontrolą w Szkole funkcjonowały, między innymi, następujące procedury:

- procedura postępowania w przypadku trudnych sytuacji wychowawczych,
- procedura postępowania w sytuacjach zachowania z przejawami przemocy,
- procedura postępowania w sytuacji posiadania przez ucznia przedmiotów niedozwolonych na terenie Szkoły,
- procedura postępowania w przypadku stwierdzenia palenia tytoniu przez ucznia,
- procedura postępowania w sytuacji podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających,
- procedura postępowania w przypadku znalezienia u ucznia substancji przypominającej wyglądem narkotyków,
- procedura postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń, w tym związanych ze środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi.

O obowiązujących procedurach zostali poinformowani rodzice uczniów, były dostępne w sekretariacie Szkoły i pokoju nauczycielskim.

Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń, zawarte w dokumencie „Procedury postępowania w sytuacjach trudnych”, były zgodne z Procedurami postępowania nauczycieli i metodami współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności: narkomanią, alkoholizmem, prostytutką⁵.

(dowód: akta kontroli str. 64-75)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Wdrażanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

2.1 Realizacja działań profilaktycznych

Opis stanu
faktycznego

Badaniem objęto realizację działań dotyczących profilaktyki narkomanii ujętych w PPS na poszczególne lata szkolne, PDN 2010/2011 oraz PDN 2011/2012, planach pracy pedagogów szkolnych. Pedagodzy szkolni realizowali zadania wynikające z PPS w następujący sposób:

- na bieżąco współpracowali z instytucjami wspierającymi Szkołę w działaniach wychowawczych (kuratorami rodzinnymi, MONAR-em, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną),
- podejmowali działania profilaktyczno-wychowawcze w formie całorocznej i systematycznej współpracy z instytucjami i placówkami działającymi na rzecz dziecka i jego rodziny, propagowali wśród rodziców treści profilaktyczne, prowadzili konsultacje dla nauczycieli i rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 106, 112, 115, 117-124)

W I semestrze roku szkolnego 2010/2011 w Szkole wykorzystano materiały zaproponowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w opracowaniu „*Profilaktyka używania nowych narkotyków tzw. dopalaczy przez młodzież. Oferta działań profilaktycznych adresowanych do dyrektorów szkół, kadry pedagogicznej, rodziców, uczniów oraz organów prowadzących.*” Nauczyciele-wychowawcy poszczególnych klas otrzymali materiały zawierające informacje dotyczące „dopalaczy” i zostali zobowiązani pisemnie do zapoznania i przekazania tych wiadomości uczniom poszczególnych klas (I-VI) na godzinach wychowawczych. Pogadanki „Nasze dzieci i zagrożenia – dopalacze” zostały przeprowadzone w poszczególnych klasach w październiku i listopadzie 2010 r.

(dowód: akta kontroli str.125-141)

⁵ Modelowe procedury postępowania nauczycieli opracowane w ramach jednego z modułów Krajowego Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży.

Zagadnienia dotyczące profilaktyki uzależnień były omawiane, corocznie, w klasach VI, zgodnie z podstawą programową, w ramach ścieżki edukacyjnej „Edukacja prozdrowotna” i tematu „przyczyny (namawianie i presja ze strony osób) i skutki używania środków psychoaktywnych i nadużywania leków oraz innych nałogów”.

(dowód: akta kontroli str.142-154)

Szkoła zorganizowała i przeprowadziła, w dniach 17 i 18 listopada 2010 r., spotkania przedstawicieli Straży Miejskiej z rodzicami uczniów klas IV, V i VI, na temat „zagrożenia dopalaczami”. Na spotkaniach tych, między innymi, poinformowano rodziców o możliwości skorzystania z anonimowych porad specjalistów z różnych instytucji, w związku z podejrzeniem używania przez dziecko dopalaczy oraz narkotyków.

(dowód: akta kontroli str.155-159)

W związku z pismem MEN z dnia 5 października 2010 r., działania dotyczące „dopalaczy” zostały włączone do PPS na rok szkolny 2010/2011, w ramach działania „Bezpieczeństwo w szkole” jako zadanie „zagrożenie dla dzieci związane z powszechnym dostępem do substancji o działaniu psychoaktywnym (dopalacze)”, określając sposób realizacji poprzez: udział w konferencji na w/w temat, apele dla uczniów, rodziców i nauczycieli dotyczące „dopalaczy”, przekazanie informacji na powyższy temat nauczycielom celem zapoznania uczniów.

(dowód: akta kontroli str.37-39,125-127)

Działania zapisane w PPS na rok szkolny 2010/2011 dotyczące profilaktyki związanej z „dopalaczami” zostały zrealizowane: poprzez udział pedagogów szkolnych w konferencji na temat „narkotyki, dopalacze i inne „legalne” substancje psychoaktywne w mojej klasie”, wywieszenie informacji na w/w temat na tablicy ogłoszeń (do wiadomości rodziców, nauczycieli i uczniów), przeprowadzenia przez nauczycieli-wychowawców w poszczególnych klasach, pogadanki „Nasze dzieci i zagrożenia – dopalacze”. Działanie to zostało zrealizowane w okresie październik-listopad 2010 r. i objęło uczniów klas I-VI.

(dowód: akta kontroli str. 122, 124, 128-129)

W okresie objętym kontrolą zrealizowano działanie dotyczące obszaru profilaktyki narkomanii przewidziane w PDN, zgodnie z dyspozycją zawartą w § 2 pkt. 5 rozporządzenia w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem. Przygotowanie nauczycieli i pedagogów szkolnych do przeciwdziałania narkomanii zostało zrealizowane poprzez: udział w konferencji zorganizowanej w dniu 19 października 2010 r. przez DODN w Jeleniej Górze na temat „Narkotyki, dopalacze i inne „legalne” substancje psychoaktywne w mojej klasie”, oraz udział w kursie kwalifikacyjnym z zakresu terapii pedagogicznej. Na realizację tych działań Szkoła nie poniosła żadnych wydatków ze środków własnych.

(dowód: akta kontroli str. 83-85, 160-163)

W PPS, na poszczególne lata szkolne objęte kontrolą, przewidziano jego ewaluację „pod koniec roku szkolnego w ramach planowej ewaluacji w Szkole.”

(dowód: akta kontroli str. 36, 49)

Jak wyjaśnił Dyrektor Szkoły (...) „w latach szkolnych 2010/2011i 2011/2012 nie przeprowadzano ewaluacji PPS, ale dokonywano obserwacji zagadnień związanych z uzależnieniami, nie miały one charakteru formalnego (...). Program jest monitorowany na bieżąco, a jego rezultaty były oceniane systematycznie”.

(dowód: akta kontroli str. 94-95)

Zgodnie z dokumentem „Organizacja ewaluacji wewnętrznej”, ewaluacja PPS została zaplanowana w roku szkolnym 2012/2013 w zakresie oceny skuteczności podejmowanych działań wychowawczych i profilaktycznych w Szkole i adekwatności treści PPS do obserwowanych zachowań i postaw uczniów, oraz podjęcie działań mających na celu podniesienie jakości pracy Szkoły w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 79)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości: nie przeprowadzono, mimo zaplanowania, ewaluacji w przypadku obu badanych PPS, co uniemożliwiało uzyskanie rzetelnej wiedzy na temat skuteczności realizowanych działań oraz nie pozwalało na rzetelne planowanie działań w badanym obszarze.

2.2 Podejmowanie działań interwencyjnych

Opis stanu
faktycznego

W latach szkolnych objętych kontrolą na terenie Szkoły nie odnotowano żadnego zdarzenia dotyczącego używania, posiadania lub rozprowadzania środków odurzających lub substancji psychotropowych przez uczniów. W związku z powyższym nie były prowadzone przez pracowników Szkoły, czy instytucje zewnętrzne (np. policję) działania interwencyjne związane z omawianym problemem.

(dowód: akta kontroli str. 92-95, 160-162)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.3 Organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Opis stanu
faktycznego

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w Szkole na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli była udzielana na zasadach określonych w rozporządzeniach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁶, przez 2 pedagogów szkolnych. Działania pedagogów były prowadzone wobec uczniów ze środowisk patologicznych i zagrożonych patologią (alkoholizm, przemoc i zaniedbania w rodzinie, demoralizacja, wagary, niedostosowanie bądź zagrożenie niedostosowaniem społecznym).

⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. obowiązywało do 31 stycznia 2011 r. W dniu 1 lutego 2011 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 17 listopada 2010 r.

W okresie objętym kontrolą w Szkole udzielana pomoc psychologiczno-pedagogiczna objęła 13 uczniów i dotyczyła problemów związanych z: niedostosowaniem społecznym, nierealizowaniem obowiązku szkolnego, demoralizacją, przemocą wśród uczniów. Pomocy udzielano w formie indywidualnych porad i konsultacji dla uczniów, ich rodziców i nauczycieli, a także w formie zajęć wyrównawczych i socjoterapeutycznych.

W latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 nie była udzielana uczniom pomoc psychologiczno-pedagogiczna w związku z używaniem narkotyków lub występującym zagrożeniem uzależnienia od narkotyków.

(dowód: akta kontroli str.117-121)

Jak wyjaśnił Dyrektor Szkoły „(...) nie udzielano uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w związku z używaniem narkotyków lub występującym zagrożeniem uzależnienia od narkotyków bowiem problemu używania narkotyków przez uczniów nie stwierdzono.”

(dowód: akta kontroli str. 94-95)

Współpraca Szkoły z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Jeleń Górze polegała głównie na bieżących kontaktach i konsultacjach przeprowadzanych podczas comiesięcznych dyżurów odbywanych w Szkole przez Pracownika Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. W uzasadnionych przypadkach pedagog szkolny kierowała uczniów do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej celem konsultacji i ewentualnego przeprowadzenia badań specjalistycznych.

(dowód: akta kontroli str. 94-95, 117-122, 122-124)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ustalone

nieprawidłowości

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Uwagi dotyczące badanej działalności

W trakcie kontroli Szkoły przeprowadzono ankietę dotyczącą problematyki narkotykowej. Badaniem ankietowym objęto uczniów klas V i VI oraz kadrę pedagogiczną. Szczegółowe dane dotyczące ilości rozdysponowanych i wypełnionych ankiet zawiera poniższe zestawienie:

Grupa ankietowana	Liczba wg stanu na dzień 3 września 2012 r.	Liczba zebranych ankiet	(%)
Uczniowie	325	298	91,7
Nauczyciele	90	82	91,1
Pedagodzy szkolni	2	2	100

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷, wnosi o:

1. W zakresie realizowanego Programu Profilaktyki Szkoły (PPS):
 - wprowadzenie wskaźników umożliwiających zwymiarowanie realizowanych, w poszczególnych latach szkolnych, zadań i działań wynikających z PPS,
 - wykorzystywanie, przy tworzeniu PPS, ofert programów profilaktycznych, których skuteczność została obiektywnie potwierdzona tj. zamieszczanych np. Banku Programów Profilaktycznych Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE), programów rekomendowanych przez Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (KBPN) .
2. Uwzględnienie w Planach Doskonalenia Nauczycieli potrzeb w zakresie:
 - udziału pedagogów szkolnych w szkoleniu dotyczącym metod konstruowania Programu Profilaktyki Szkoły,
 - uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach obejmujących zagadnienia profilaktyki narkotykowej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie wyko-
rzystania uwag i wyko-
nania wniosków

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław dnia 4 stycznia 2013 r.
Miejscowość Data

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Kontroler
Marian Karbarz
główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Piotr Miklis

Podpis

Podpis

⁷ Dz. U. z 2012 r., poz.82.